

PROPOSTA D'INTERVENCIÓ EN EL SEMINARI SOBRE:

**“LA POLÍTICA INDUSTRIAL COMUNITÀRIA: PROCESSOS I
INFLUÈNCIES”**

Leuven, 6 i 7 de març de 1995

EL PARLAMENT EUROPEU I LA POLÍTICA INDUSTRIAL

I. Introducció

Una política industrial comuna es pot fonamentar en moltes disposicions dels Tractats constitutius, si s'entén per "política industrial" l'aplicació global, en el conjunt de la indústria o en algun dels seus sectors, de totes les disposicions generals dels Tractats que tenen per finalitat accelerar el procés de distribució de recursos envers els sectors de la indústria i dins ells mateixos. Des d'aquest punt de vista ampli, la política industrial de la Comunitat Europea comprèn les accions següents:

1. Mesures globals encaminades a crear un veritable mercat interior l'any 1993 i a realitzar una unió econòmica i monetària (aquí, la política industrial és un aspecte parcial de les polítiques econòmiques globals).
2. La política comercial comuna (polítiques antidumping, negociacions bilaterals i multilaterals que afecten sectors concrets de la indústria).
3. Les polítiques socials i regionals (sempre que el procés de reconversió industrial tingui conseqüències socials i regionals inacceptables).
4. La política de la competència (instruments jurídics per assegurar el funcionament del lliure mercat).
5. Les polítiques de recerca i desenvolupament tecnològic.
6. L'enfortiment de la cooperació entre empreses europees.

Ara bé, si es limita el concepte de política industrial a aquelles mesures específiques que cal dictar en certs sectors industrials per tal d'assegurar la seva continuïtat i millora progressiva en competitivitat, la creació d'una veritable política industrial comunitària va ser tardana.

II. Evolució de la política industrial

Els Tractats constitutius

De les tres Comunitats Europees, la CECA i l'Euratom preveïen accions dels òrgans comunitaris a favor de la indústria europea inclosa en els seus respectius àmbits d'actuació: les indústries del carbó i de l'acer i les indústries de producció nuclear, a fi de fer-les més competitives amb vista a la competència exterior.

En canvi, el Tractat CEE no establia cap disposició específica envers la indústria; les institucions comunitàries van rebutjar en els seus orígens

l'intervencionisme en l'activitat industrial. El Tractat CEE es limitava a assegurar un funcionament òptim de les regles del lliure mecat, mitjançant la política de la competència i, per altra banda, com a resultat de la creació d'una unió duanera, el comerç interior quedava lliure d'aranzels i de contingents, mentre que s'adoptava un règim comú d'intercanvis amb països tercers.

Les primeres accions

No és fins a l'any 1970 quan els sis països fundadors de la CEE no comencen a plantejar-se aquesta possible intervenció. El punt de partida és l'*Informe Colonna*, presentat pel comissari d'afers industrials en aquell moment. L'Informe, de contingut ambiciós, va trobar dificultats serioses en el si del Consell de ministres. No obstant això, es va decidir donar suport a certes iniciatives que l'any 1973 es van concretar en el *Segon informe sobre política industrial*, per bé que no va ser tan ambiciós com el primer. L'any 1974 va ser aprovat pel Consell de ministres un *Programa de política científica i tecnològica* que insistia en la coordinació de polítiques nacionals, un flux d'informació més gran, les propostes d'actuació tecnològica i la creació d'una estructura organitzativa efectiva.

El Mercat Interior

Malgrat aquesta predisposició en els inicis dels anys setanta, el progrés de la CEE vers l'assoliment dels objectius va resultar insuficient. El punt d'inflexió cal trobar-lo en l'impuls del Mercat Interior a partir de l'any 1985, moment en què es van definir quatre àmbits d'intervenció comunitària:

1. La construcció d'una base industrial europea

Només dins d'un veritable mercat únic, la Comunitat tindria el tamany necessari per permetre economies d'escala de producció, recerca i innovació, i podria estimular la competència necessari per actuar a escala internacional. Per aquesta raó, diverses accions van ser iniciades: harmonització d'estàndars tècnics de productes comunitaris, obertura dels mercats públics, lliure dret d'establiment d'empreses en altres Estats membres, protecció comunitària de la propietat industrial i intel.lectual.

2. La concentració empresarial

El tamany reduït de les empreses europees les feia estar en desavantatge respecte a les d'Estats Units i Japó, els principals competidors de la CE. No obstant això, la posició inicial de la Comissió no va ser perseguir empreses de tamany superior, sinó deixar actuar lliurement el mercat perquè determinés el tamany òptim d'una empresa. Per aquesta raó, la Comissió es va concentrar en

els àmbits de la fiscalitat (harmonització dels impostos indirectes, que són neutrals respecte de la concentració vertical) i del dret d'empresa (progrés en les fusions transnacionals i les organitzacions empresarials transfrontereres, la creació de l'Agrupació Europea d'Interès Econòmic i dels Centres de Cooperació Empresarial).

3. *El desenvolupament científic i tecnològic*

Com a resposta als reptes tecnològics que procedien d'Estats Units i Japó es va establir el I Programa marc d'R+D, per al període 1984-1987, que després ha estat continuat amb altres tres posteriors. D'altra banda, la cooperació amb altres estats europeus es va concretar en el programa EUREKA. Però, sobretot, destaca la inclusió en l'Acta Única Europea d'un nou Títol VI dedicat a la recerca i al desenvolupament tecnològic (R+D).

4. *La lluita contra el declivi industrial*

Des dels anys setanta, la Comunitat es va veure forçada a prendre partit en els anomenats problemes industrials, és a dir, indústries que havien començat a presentar una feblesa estructural. Quatre sectors patien especialment aquesta situació: el tèxtil i la confecció, la construcció naval i l'acer. Encara que la CE no disposava de les competències per dur a terme un procés de reestructuració en els sectors afectats, ha disposat d'una certa capacitat d'actuació: en primer lloc, controlant els ajuts públics per assegurar que s'adrecin a la reestructuració industrial i no a mantenir estructures ineficients, i, en segon lloc, controlant les importacions per permetre que certes indústries europees ajustin llurs capacitats.

A partir de l'Acta Única, la Comunitat no ha deixat de treballar amb l'objectiu de facilitar l'adaptació dels sectors industrials a les circumstàncies canviants, influïdes per la liberalització del comerç mundial en el si del GATT, l'acord de creació de l'Espai Econòmic Europeu i els acords d'associació amb l'Europa de l'est. Aquest nou escenari ofereix a la indústria comunitària grans oportunitats i suposa, al mateix temps, un gran repte, atès el considerable esforç d'adaptació que cal realitzar davant la competència i davant els nous aspectes de la tecnologia, l'energia, el medi ambient i la qualitat.

El Tractat de la Unió Europea

En aquesta línia, la Comissió va presentar l'any 1990 una Comunicació sobre *La política industrial en un entorn obert i competitiu: orientacions per a un enfocament comunitari*,¹ la qual estableix les grans línies d'orientació d'una política comuna per a la indústria dels anys noranta. La Comissió es planteja

¹ Document COM (90) 556.

una intervenció més decidida en el sector industrial amb la finalitat de dur a terme un veritable ajustament estructural. A més dels problemes dels sectors esmentats -tèxtil, de l'acer o de la construcció naval-, la Comissió vol donar especial suport a sectors que es consideren clau per al desenvolupament industrial, com les telecomunicacions, la indústria espacial i l'aeronàutica, la química i la farmacèutica, l'automobilística, l'electrònica i la informàtica i les activitats derivades de la biotecnologia.

A més, la Comissió identifica uns acceleradors de l'ajustament, és a dir, mesures complementàries que poden contribuir a accelerar l'adaptació del sector industrial europeu i augmentar la seva competitivitat, com la política d'R+D, l'acció de la Comunitat a favor de les pimes i la valorització dels recursos humans.

Aquesta comunicació de la Comissió va resultar un document de reflexió prou important perquè actualment la CE hagi incrementat legalment les seves competències en matèria industrial. Així, el *Tractat de la Unió Europea*, en vigor des de l'1 de novembre de 1993, estableix de manera explícita i per primer cop, que la CE i els Estats membres han de garantir les condicions necessàries per enfortir la competitivitat de la indústria comunitària, i fixa, en el nou Títol XIII, els objectius de l'acció comuna:

- Accelerar l'adaptació de la indústria als canvis estructurals.
- Fomentar un entorn favorable a la iniciativa i al desenvolupament empresarial en el conjunt de la Comunitat, principalment de les pimes.
- Potenciar la cooperació entre empreses.
- Aprofitar millor el potencial industrial de les polítiques d'innovació, recerca i desenvolupament tecnològic.

Cal destacar, però, que el Tractat de la Unió Europea, tot i crear una base jurídica específica en matèria industrial, no aporta gaires canvis significatius, atès que la Comunitat ja prenia mesures en el marc d'altres polítiques, tal com s'ha detallat anteriorment. S'ha de tenir en compte, també, que l'article 130 del Tractat, on es fonamenten aquestes disposicions, exigeix la unanimitat en el si del Consell per adoptar les decisions legislatives en aquest àmbit.

A partir del Tractat de la Unió Europea, la Comissió ha presentat en el nou marc d'acutació en política industrial un *Pla plurianual (1993-1997) d'acció comunitària per reforçar els eixos prioritaris i per consolidar la política empresarial en la Comunitat, en particular envers les PIME*.² Com a fruits concrets d'aquest Pla, cal fer esment de l'adopció i posada en pràctica l'any 1994 d'un *Programa integrat en favor de les PIME i de l'artesanat*,³ en el marc

² Decisió 93/379/CEE (DOCE núm. L-161, de 2/7/1993, pàg. 68).

³ Document COM (94) 207.

del *Llibre Blanc del creixement, la competitivitat i l'ocupació*, de finals de l'any 1993. D'entre les primeres aplicacions del Programa Integrat destaquen les noves orientacions en matèria de fiscalitat i transmissió d'empreses, simplificació legislativa i participació de pimes en el nou IV Programa marc d'R+D (1994-1998).

Igualment, la CE està fent un gran esforç en el tema de les telecomunicacions (televisió sense fronteres, societat de la informació i àudiovisual) i del desenvolupament de les regions més afectades pel declivi industrial i les mutacions industrials en el marc dels Fons amb finalitat estructural (FEDER i FSE) i les iniciatives comunitàries (RECHAR,⁴ RESIDER,⁵ KONVER,⁶ RETEX,⁷ i ADAPT⁸), per al període 1994-1999.

Finalment, la Comissió ha presentat a finals de l'any 1994 una Comunicació sobre *Una política de competitivitat industrial per a la UE*,⁹ per la qual s'estableixen mesures concretes en els àmbits d'inversió immaterial, cooperació industrial, competència equitativa i modernització dels poders públics que han de guiar la política industrial a la UE de finals del segle XX.

III. El paper del Parlament Europeu en la política industrial comunitària

El Parlament Europeu (PE) i, en especial la Comissió d'Afers Econòmics i Monetaris, ha subratllat en diverses ocasions la necessitat de dur a terme una acció comunitària en l'àmbit industrial. Així, en la *Resolució sobre política industrial* de l'11 de juliol de 1991, el PE va expressar el seu suport a una política industrial de la Comunitat basada en un mercat obert i ordenat, amb un clar enfocament vers la formació, la recerca i l'estímul a l'empresa. El paper dels Estats ha de ser el de crear un marc per al desenvolupament industrial sostenible des d'un punt de vista social i ecològic, sense oblidar les necessitats de les regions i els efectes exteriors de la política industrial. La Comissió hauria de supervisar acuradament l'aplicació de les normes comercials internacionals per garantir que es respecti el principi de reciprocitat entre indústries competidores.

D'altra banda, el PE va demanar una major democratització en el procés de presa de decisions de la indústria de la CE: el treballadors han de poder

⁴ RECHAR: Iniciativa comunitària per a la reconversió de les conques hulleres i del carbó.

⁵ RESIDER: Iniciativa comunitària per a la reconversió de les zones siderúrgiques.

⁶ KONVER: Iniciativa comunitària de reconversió d'antigues zones militars.

⁷ RETEX: Iniciativa comunitària per a la reconversió de les zones fortament dependents del tèxtil.

⁸ ADAPT: Iniciativa comunitària per a l'adaptació dels treballadors als canvis industrials.

⁹ Document COM (94) 319.

participar en l'elecció de les estratègies de les seves empreses.¹⁰

Posteriorment, en la *Resolució* del PE del 7 d'abril de 1992 sobre els resultats de les conferències intergovernamentals que van portar a l'adopció del Tractat de la Unió Europea, el PE va recollir amb satisfacció el nou Títol XIII sobre la indústria, encara que va considerar que la feblesa de la indústria europea només es podria compensar dotant la Comunitat de competències i mitjans financers capaços de superar els obstacles enfront de la superior competitivitat internacional. Igualment, el PE va mostrar la seva insatisfacció al fet que les decisions que s'han de prendre en matèria industrial hagin de ser adoptades per unanimitat pel Consell i que, per tant, la funció del PE es limiti a emetre el seu dictamen no vinculant.

Pel que fa a les **polítiques sectorials** que la CE ha anat desplegant, el PE també ha intervingut activament:

- Ha seguit amb interès l'evolució de la indústria siderúrgica mitjançant un ampli nombre de propostes de resolució i preguntes escrites i orals presentades pels diputats, a més d'insistir en la necessitat d'integrar el sistema pressupostari de la CECA en el de la CE i en mantenir les disposicions de caràcter social del Tractat de París.
- En la indústria naval, el PE ha emès diversos dictàmens i, darrerament, va aprovar la modificació de la Directriu que regula l'ajut a les drassanes.
- En el sector aeronàutic, el PE, entre d'altres actuacions, ha animat als Estats membres a participar en un projecte d'avió de combat europeu a fi de garantir la competitivitat futura del sector i mantenir l'ocupació.
- El PE també ha defensat la necessitat de reestructurar la indústria petroquímica europea i ha intervingut en la regulació dels medicaments i productes farmacèutics.
- És destacable l'interès del PE en la indústria de l'automòbil, sobretot pel que fa a les inversions i importacions de vehicles japonesos que amenacen la producció comunitària.
- Quant a les noves tecnologies, el PE preconitza una política comunitària decidida en matèria de tecnologia punta, de manera que pressiona contínuament per tal d'incrementar els recursos adreçats a les activitats comunitàries d'R+D.
- El sector de les telecomunicacions -i, en particular, la televisió sense fronteres- sobresurt en aquesta insistència, tot influenciant, amb la presentació d'esmenes, els actes legislatius relatius al sector.

¹⁰ Aquesta iniciativa s'ha vist, en cert sentit, materialitzada en la Directriu 94/45/CE, publicada en el DOCE núm. L-254, de 30/6/1994, per la qual es regula la constitució d'un comitè d'empresa europeu i el procediment d'informació i consulta dels treballadors d'empreses de dimensió comunitària.

IV. Breu comparació internacional

Oficialment no existeix cap política industrial a Estats Units, tal com afirma l'administració nordamericana, perquè no hi ha agències públiques que marquin una pauta a seguir per a la indústria del país. Ara bé, encara que no es pugui constatar una política activa, a Estats Units tant el govern com la pròpia indústria defensen els seus interessos i poden establir barreres proteccionistes, subvencions i altres mesures de pressió indirectes en indústries com l'espacial, la petroquímica o la indústria pesada. I, a la vegada, l'administració, sensible a certes pressions o a sectors que es consideren vitals per al país, promou i subvenciona projectes, des de l'automòbil "net" fins programes de noves tecnologies o de defensa.

En el cas del Japó, la importància de la política industrial en el seu desenvolupament econòmic resulta innegable des de finals de la II Guerra Mundial. Encara que l'intervencionisme important dels anys cinquanta s'ha vist moderat actualment, el MITI (Ministeri d'Indústria i Comerç Internacional) s'encarrega de marcar "una orientació administrativa" a la indústria i col.labora amb empresaris i sindicats. Així, el MITI compta amb un consell consultiu, el Consell d'Estructura Industrial, integrat per diversos agents socials, que cada any elabora el Llibre Blanc de la indústria.

Barcelona, gener de 1995